

Information om Allmänna bestämmelser

för uppdrag på löpande räkning, att leda montage och idriftsättning av mekanisk, elektrisk och elektronisk utrustning inom Danmark, Finland, Norge och Sverige.

Utgivna 2013 av Dansk Industri, Danmark, Teknologiateollisuus – Teknologiindustrin, Finland, Norsk Industri, Norge samt Teknikföretagen, Sverige.

Inledning

Bevakning av utvecklingen

De nordiska branschorganisationerna inom teknikindustrin bevakar kontinuerligt branschens behov av nya allmänna bestämmelser och behovet av förändringar i redan existerande villkor. Som ett led i detta arbete har organisationerna nu utarbetat ett nytt standardavtal, NMO 13. NMO 13 är bestämmelser för ledning och övervakning av montage och idriftsättning av utrustning som tillhör beställaren. De är tillämpliga såväl när utrustningen sålts av uppdragstagaren som av annan leverantör.

Organisationerna, som representerar såväl beställare som uppdragstagare på det aktuella området, har med NMO 13 fortsatt raden av standardavtal som på ett rimligt och balanserat sätt fastlägger parternas rättigheter och skyldigheter.

Varför nya allmänna bestämmelser?

De nordiska teknikindustriorganisationerna har tidigare inte gett ut några standardavtal för att leda och övervaka montage och idriftsättning.

För utomnordiska förhållanden finns ORGALIME S 2012 S ”Supplementary Conditions for the Supervision of Installation of Mechanical, Electrical and Electronic Equipment Delivered in Accordance with S 2012”. Som framgår av underrubriken är ORGALIME S 2012 S tilläggs-villkor till de europeiska produktleveransbestämmelserna ORGALIME S 2012.

ORGALIME är teknikindustrins europeiska samarbetsorganisation. ORGALIMES juridiska kommitté, i vilken teknikindustrins nordiska organisationer är representerade, arbetar till stor del med att tillgodose den europeiska teknikindustrins behov av standardavtal, modellkontrakt, avtalsguider och juridiska vägledningar.

Inom Norden har det däremot saknats lämpliga bestämmelser för montageledning och idriftsättning. Genom utgivningen av NMO 13 har de nordiska teknikindustriorganisationerna försökt att möta det föreliggande behovet av hjälp i medlemsföretagens kontraktshantering.

Tillämpningsområde för NMO 13

NMO 13 är avsedda att användas då ett företag (beställaren) anlitar ett annat företag (uppdragstagaren) för att leda och övervaka montage och idriftsättning av utrustning som tillhör beställaren. Uppdraget behöver inte avse ledning av både montage och idriftsättning. Parternas avtal avgör uppdragets närmare omfattning. Grundförutsättningen är dock att det är beställarens personal som utför det fysiska arbetet, men under uppdragstagarens ledning.

Till skillnad från ORGALIME S 2012 S förutsätter NMO 13 inte någon koppling till en produkt som levererats av uppdragstagaren. Uppdragstagaren kan i och för sig ha levererat den utrustning som ska monteras av beställarens personal, men uppdraget kan även vara helt fristående.

NMO 13 bör inte kombineras med leveransbestämmelser som innebär montageåtagande från leverantören/uppdragstagaren (exempelvis NLM 10), eftersom det leder till uppenbara oklarheter kring ansvaret för montaget.

Uppdraget i NMO 13 utförs på löpande räkning. Som vanligt när det gäller tjänster på löpande räkning är uppdragstagaren skyldig att utföra uppdraget fackmässigt och med omsorg om beställarens intressen. Ersättningsmodellen medför att den ekonomiska risken ligger på beställaren; han får helt enkelt betala för den mängd arbete som krävs för att slutföra uppdraget. Å andra sidan ligger det i ersättningsmodellens natur att beställaren när som helst kan avbryta uppdraget med en begränsad ersättningsskyldighet.

Det förekommer att uppdrag avseende montageledning och idriftsättning även utförs till fast pris. NMO 13 är emellertid inte avsedda för denna typ av uppdrag.

Användning av bestämmelserna

Krav på tydlighet

Den som vill tillämpa NMO 13, liksom varje annan allmän leveransbestämmelse, måste förvissa sig om att villkoren blir en del av parternas avtal. Kraven är olika beroende på hur avtalet ingås.

Om parterna tecknar avtal genom att upprätta ett gemensamt kontrakt, blir allmänna leveransbestämmelser en del av avtalet genom att en hänvisning till bestämmelserna görs i kontraktet. Parterna rekommenderas även att ta in bestämmelserna som en bilaga till kontraktet.

Om parterna däremot upprättar en gemensam avtalshandling och denna inte ens hänvisar till de allmänna bestämmelserna, finns det en allvarlig risk att bestämmelserna inte anses som en del av avtalet. Det kan vara fallet även om de åberopats och översänts under den skriftväxling som föregått avtalet.

Då avtalet ingås på annat sätt krävs normalt att parterna före avtalets ingående getts möjlighet att överväga de villkor som ska gälla för avtalet. Om avtalet ingås genom utväxlande av offert och beställning, inne-

bär detta att den part som vill göra de allmänna bestämmelserna till en del av avtalet måste återropa bestämmelserna i samband med skriftväxlingen. Det bör helst ske så tidigt som möjligt. Dessutom bör ett exemplar av bestämmelserna översändas.

Kommentarer till punkterna i NMO 13

Punkt 1. Inledning

NMO 13 inleder med att klargöra bestämmelsernas tillämpningsområde.

Punkt 1 innehåller även en definition av uttrycket ”skriftlig(t)” eller ”skriftligen”. Detta är av stor praktisk betydelse eftersom bestämmelserna i andra punkter ställer krav på skriftlig form för vissa meddelanden mellan parterna, t.ex. vid hävningssituationer.

Punkt 2. Uppdragstagarens skyldigheter

Uppdragstagarens grundskyldighet enligt NMO 13 är att tillhandahålla en eller flera personer som ska leda beställarens montagepersonal. Det sker genom att montageledaren/montageledarna (nedan montageledaren) ger de instruktioner som är nödvändiga för montaget. Instruktionerna kan även avse idriftsättning. Därutöver ska montageledaren övervaka hur beställarens personal följer instruktionerna.

Det är viktigt att parterna avtalar om vad som ska ingå i montageledarens arbete. Ska instruktionerna omfatta både montaget och idriftsättningen eller enbart montaget? Enligt sista stycket i punkt 2 ska parterna avtala särskilt om sådant som är specifikt för varje uppdrag: omfattningen av uppdragstagarens montagepersonal, vilka kvalifikationer dessa ska ha, uppskattad arbetstid för montaget etc. Det gäller även eventuellt avtalad idriftsättning.

Punkt 3. Beställarens skyldigheter

Här framgår att det är beställaren som tillhandahåller och bekostar den personal, egen eller inhyrd, som ska utföra montagearbetet. Beställaren ska även se till att den montageutrustning som behövs finns tillgänglig. Uppdragstagaren har ibland bättre tillgång till sådan utrustning. Det är ofta fallet om han levererat den utrustning som ska monteras. Parterna kan då särskilt avtala om att uppdragstagaren tillhandahåller viss specifierad montageutrustning. Det blir då en post som debiteras separat under punkt 9.3 f).

Utöver arbetskraft och montageutrustning ska beställaren också tillhandahålla och bekosta allt som i övrigt krävs för montaget. Hit hör sådant som vatten och drivkraft, lämpliga förvaringsutrymmen samt utrustning för transporter på montageplatsen m.m.

Punkt 4. Sekretess

Sekretessbestämmelser finns nästan undantagslöst i standardavtal för affärsrelationer där det förekommer utbyte av konfidentiell information. Bestämmelsen i punkt 4 är av traditionell karaktär. Den kan ibland behöva kompletteras med regler om vite eller minsta skadestandsbelopp, fysisk hantering av konfidentiella handlingar etc.

I punkt 4 tredje stycket anges att part som bryter mot sekretessbestämmelsen är skyldig att ersätta all skada som drabbar den andra parten. Det betyder att skadeståndsansvaret för sekretessbrott är obegränsat och att ansvarsbegränsningen i punkt 18 inte omfattar punkt 4. Se även kommentaren till punkt 18.

Punkt 4 sista stycket slår fast att sekretessskyldigheten gäller så länge informationen är konfidentiell. Det främsta syftet härmed är att klargöra att sekretessförpliktelsen överlever avtalet. Om t.ex. uppdragstagaren får del av känslig information i samband med ett montageledningsuppdrag kommer han att vara skyldig att iaktta sekretess även sedan montageledningsuppdraget avslutats. Skyldigheten gäller fram till dess den aktuella informationen upphört att vara konfidentiell.

Punkt 5. Lokala lagar och bestämmelser

Regeln om beställarens upplysningsplikt om lokala lagar och bestämmelser har sin grund i att han bör ha bäst kännedom om relevanta regler, eller i vart fall har lättast att skaffa information om dessa, eftersom uppdraget i normalfallet utförs på beställarens hemort. Speciellt när beställaren och uppdragstagaren inte hör hemma i samma land, har bestämmelsen sitt särskilda berättigande.

Det är dock uppdragstagarens ansvar att se till att hans personal följer lagarna och bestämmelserna.

Punkterna 6-8. Arbetsförhållanden och säkerhetsföreskrifter

Under dessa punkter behandlas förhållandena på montageplatsen. Eftersom det är beställaren som ansvarar för arbetsförhållandena där, är det hans skyldighet att informera uppdragstagaren om de säkerhetsföreskrifter som gäller på arbetsplatsen. Sedan ska uppdragstagaren informera sin personal och se till att föreskrifterna följs (punkt 6).

Enligt punkt 7 är det uppdragstagaren som ska informera beställaren om särskilda risker som montaget och idriftsättningen kan vara förenade med. Detta för att beställaren ska kunna uppfylla sina skyldigheter som ansvarig för montageplatsen. Det som ligger närmast till hands är upplysningar om s.k. heta arbeten, där särskild skyddsutrustning behövs. Det kan även röra sig om arbeten som kan ha miljöpåverkan, se punkt 8 a) nedan.

I punkt 8 a) behandlas beställarens ansvar för den yttre miljön. Beställaren ska se till att uppdraget kan utföras i en miljö som inte är hälsovådlig.

Enligt punkt 8 b) ska beställaren se till att uppdragstagarens personal har acceptabla levnadsförhållanden på montageplatsen. Att denna uppgift ligger på beställaren är naturlig, eftersom han oftast har enklast att ordna med kost och logi m.m. Beställaren ska även se till att det vid behov finns tillgång till läkarvård av god internationell standard.

Enligt de följande punkterna 8 c) och d) ska beställaren tillhandahålla lagerutrymmen och kontorsutrymmen. Det finns inget krav på att uppdragstagaren måste ha egna utrymmen, utan del i beställarens utrymmen är tillräckligt. Gemensamma kontorsutrymmen bör dock kunna

avskiljas vid behov. För att uppfylla kravet på lokalernas ändamålsenlighet måste det även vara möjligt att förvara dokumentation på ett säkert sätt. Beträffande lagerutrymmen är det viktigt att utrustning och andra tillhörigheter kan förvaras tryggt och säkert. Beställaren svarar för kostnaderna för kontors- och lagerutrymmen om inte parterna har avtalat annat.

Punkt 9. Betalning

NMO 13 är avsedda för uppdrag som utförs på löpande räkning och bör inte användas för fastprisuppdrag. Det kan dock vara klokt av beställaren att innan avtal ingås begära en prisuppskattning eller avtala om ett takpris.

I punkt 9.1 hänvisas till tariffer. Parterna uppmanas att ange i avtalet vilka tariffer som ska gälla. Görs inte det, finns en utfyllande regel som hänvisar till de tariffer som uppdragstagaren normalt tillämpar på motsvarande arbete.

Punkt 9.3 innehåller en lista på poster som ska debiteras separat, dvs. utöver de tariffer som avses i punkt 9.1.

Punkt 10. Representanter på montageplatsen. Arbetsanteckningar

Punkten är närmast en påminnelse om att det är ändamålsenligt att parterna utser kontaktpersoner som med bindande verkan kan besluta om frågor som rör montagearbetet, montageledningen och idriftsättningen.

Fjärde stycket ålägger uppdragstagaren att löpande anteckna hur arbetet har fortskridit. Även tidsomfattningen ska framgå. Det behöver inte vara uppdragstagarens representant som för anteckningarna, utan uppgiften kan även skötas av annan i uppdragstagarens personal.

Punkterna 11-13. Avbrytande av uppdraget

Punkterna 11-13 reglerar under vilka förutsättningar uppdraget kan avbrytas av orsaker hänförliga till beställaren och vilka följder det får.

Punkt 11 avser utebliven betalning från beställaren. Uppdragstagaren får avbryta uppdraget efter att ha lämnat skriftligt meddelande till beställaren. Om han avbryter uppdraget får han dessutom återkalla personalen.

Punkt 12 ger beställaren rätt att skicka hem uppdragstagarens personal på grund av till exempel egen försening. Anledningen är att beställaren inte ska behöva dra på sig onödiga kostnader för överksam personal under en längre tid. Väljer beställaren att inte göra det, ges uppdragstagaren möjlighet att efter två veckors avbrott, eller om man redan från början kan förutspå att avbrottet kommer att vara längre än två veckor, återkalla sin personal.

Ett avbrytande innebär att uppdraget ska fortsätta när orsaken till avbrottet upphört. I punkt 13 anges att beställaren dessutom, när han begär att uppdraget ska återupptas, måste iaktta en månads varsel, om inte parterna har kommit överens om annan varseltid. Ibland är båda parter betjänta av att snabbt fortsätta arbetet, medan det i andra fall krävs längre tid. En vanlig orsak är att uppdragstagarens personal befinner sig på andra uppdrag. Tanken med varseltiden är att parterna ska ha möjlighet

att anpassa sin verksamhet under tiden från meddelandet till dess personalen är på plats igen.

Av punkt 13 framgår att varselregeln gäller även om avbrytandet skett innan personalen avrest till montageplatsen.

Beställaren ska ersätta uppdragstagaren för merkostnader som drabbar denne på grund av avbrottet. Beställaren ska betala de merkostnader som drabbar uppdragstagaren. Därmed avses t.ex. extra resekostnader och extra kostnader för kost och logi. Uppdragstagaren kan också ha rätt till ytterligare ersättning till följd av avbrottet. Kan uppdragstagaren inte sysselsätta den personal han avdelat för arbetet med arbete för annan beställare under avbrottstiden, har han rätt till väntetidsersättning från beställaren.

Efter mer än tre månaders avbrott finns en möjlighet för uppdragstagaren att häva avtalet för återstående tid. Uppdragstagaren har då rätt till ersättning också för den skada han lider till följd av att uppdraget upphör. Denna rätt är utöver ersättningen för merkostnader och väntetidsersättning. Skadans storlek kan vara svår att bevisa. Därför innehåller punkt 13, fjärde stycket, en schablon på 20 % av det beräknade priset för återstående del av uppdraget. Sist i punkt 13 finns en ansvarsbegränsning. Någon ersättning utöver det som anges i punkten har uppdragstagaren inte rätt till vid avbrott på grund av beställaren.

Punkt 14. Försening

Är uppdragstagaren försenad med att påbörja uppdraget av egna orsaker, har beställaren rätt till ersättning för merkostnader han drabbas av till följd av förseningen. Dessutom får beställaren skriftligen sätta ut en sista frist inom vilken uppdragstagaren ska påbörja uppdraget. Fristen måste med hänsyn till omständigheterna vara skälig. Försitter uppdragstagaren fristen får beställaren häva avtalet. Det är viktigt att beställaren följer villkoret. Att häva utan föreskriven frist kan ses som en oberättigad hävning vilket kan få allvarliga följder för beställaren.

Vid en hävning har beställaren också rätt till ersättning för merkostnader för att låta en annan uppdragstagare utföra uppdraget. Beställaren är skyldig att se till att kostnaderna inte blir onödigt höga.

Beställaren har inte rätt till ytterligare ersättning än de ovan beskrivna vid uppdragstagarens försening.

Punkt 15. Bristande fackmässighet

Uppdragstagarens generella skyldigheter framgår av punkt 2. Dessa skyldigheter ska utföras fackmässigt. Brister uppdragstagaren i fackmässighet, har beställaren rätt till ersättning för merkostnader. Hit hör exempelvis förlängd montagetid till följd av bristfällig montageledning. Beställaren måste då ha sin personal på montageplatsen längre tid än planerat.

Är bristen i fackmässighet väsentlig, har beställaren rätt att häva. Med väsentlig brist kan exempelvis avses ett tydligt avsteg från säkerhetsföreskrifter eller upprepade felanvisningar. Kraftiga avvikelser från tidplanen kan också utgöra väsentlig brist.

Vid hävning får beställaren anlita annan att slutföra uppdraget och han har även rätt till ersättning för de merkostnader som uppstår till följd därav. Ersättningen till en annan montageledare kan visa sig bli dyrare än vad som avtalats med den felande uppdragstagaren.

Punkt 16. Ansvar för skada

Uppdragstagaren är skyldig att ersätta skada på beställarens egendom som beror på vårdslöshet. Ansvarsgrunden motsvarar bakomliggande rättsregler. Ansvar i punkt 16 är dock begränsat till 100 000 EUR (eller motsvarande belopp i avtalsvalutan) per skadetillfälle. Det maximala ansvarsbeloppet är schablonmässigt valt. Beloppet kan med hänsyn till omständigheterna i det enskilda fallet behöva justeras uppåt eller nedåt.

Ett exempel på skada är att beställarens personal vid montagearbete skadar fast eller lös egendom som tillhör beställaren på grund av felaktiga instruktioner från uppdragstagaren. Eftersom ansvaret för sådan skada ligger på uppdragstagaren, bör han ha en adekvat ansvarsförsäkring.

Punkt 17. Ansvarstid

Uppdragstagarens ansvar gentemot beställaren för bristande fackmässighet inklusive skada upphör ett år efter att uppdraget avslutats. Det innebär att uppdragstagaren måste nås av en reklamation inom denna tid.

Det räcker dock inte att reklamation görs inom ettårsfristen. Av allmänna rättsprinciper följer att reklamation även måste ske inom skälig tid från det att följderna av den bristande fackmässigheten visat sig. Beställaren kan således inte vänta med att reklamera även om det återstår lång tid innan ansvarstiden löper ut.

Punkt 18. Ansvarsbegränsning

Punkt 18 är av central betydelse. Här begränsas uppdragstagarens ansvar till vad som föreskrivs i bestämmelserna. Beställaren kan inte söka ytterligare ersättning genom hänvisning till bakomliggande rätt.

Ansvarsbegränsningen gäller dock inte om uppdragstagaren gjort sig skyldig till grov vårdslöshet.

Här bör uppmärksammas att ansvarsregeln i punkt 18 inte inskränker ansvaret för sekretessbrott i punkt 4, se kommentaren till sistnämnda punkt.

Punkt 19. Avbeställning

Ändrade förutsättningar för beställaren kan medföra att denne inte har någon nytta av uppdragstagarens arbete. Det är därför rimligt att beställaren har en avbeställningsrätt för framtiden.

Å andra sidan har uppdragstagaren ett motsatt intresse av att få fullfölja uppdraget; han kan ju ha tackat nej till andra inkomstbringande uppdrag i samband med att han accepterade uppdraget från beställaren. Saken har i punkt 19 lösts på så sätt att beställaren i och för sig har rätt att när

som helst säga upp avtalet, men att uppdragstagaren, utöver vederlag för redan utfört arbete, även har rätt till ersättning för kostnader fram till tidpunkten för avbeställningen. Dessa kostnader kan till exempel handla om kostnader för personal som inte kan sysselsättas med annat arbete eller hyra eller köp av utrustning särskilt avsedd för uppdraget vilken uppdragstagaren inte längre har användning för. Vid avvecklingen är dock uppdragstagaren skyldig att agera förnuftigt för att minimera de förluster som uppkommer. I annat fall reduceras hans rätt till ersättning i motsvarande mån.

Därutöver har uppdragstagaren även rätt till kompensation för utebliven vinst på det avbeställda arbetet. Denna kompensation är schabloniserad till 20 % av den återstående delen av den beräknade totala ersättningen.

Punkt 20. Force Majeure

Punkt 20 innehåller en traditionell force majeure-klausul. Den gäller till förmån för båda parter och kan, under vissa förutsättningar, befria från ansvar vid omständigheter utanför parts kontroll.

Punkterna 21-22. Tvister. Tillämplig lag

Som vanligt i avtal mellan näringsidkare föreskrivs skiljeförfarande som tvistlösningsmetod i stället för process i allmän domstol. Skiljeförfarandet ska genomföras i enlighet med de regler om skiljeförfarande som gäller i uppdragstagarens land.

Handelskamrarna i de nordiska länderna har fasta skiljedomsinstitut som har smidiga och ändamålsenliga regler för skiljeförfarande. Om parterna vill att eventuella tvister istället ska slitas av något av dessa skiljedomsinstitut måste punkt 21 ändras. Skiljedomsinstitutet har så kallade modellklausuler på sina webbplatser som kan användas för detta ändamål.

Tvister i anledning av avtalet ska bedömas enligt lagen i uppdragstagarens land. Detta följer vad som är vanligt i kommersiella avtal, nämligen att låta tillämplig lag på avtalet utgöras av lagen i det land där den part som har att fullgöra avtalets naturaprestation (dvs. avtalets arbets- eller utförandeförpliktelse) har sitt hemvist. Det står självklart parterna fritt att avtala om att lagen i något annat land ska tillämpas.